

Економічні науки

УДК 336.71

Лінтур Інна Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
Мукачівський державний університет*

Линтур Инна Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики и финансов
Мукачевский государственный университет*

Lintur Inna

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Mukachevo State University*

Гладинець Марія-Моніка Юріївна

*магістрантка кафедри економіки та фінансів
Мукачівського державного університету*

Гладинец Мария-Моника Юрьевна

*магистрантка кафедры экономики и финансов
Мукачевского государственного университета*

Hladynets Mariia-Monika

*Undergraduate of the
Mukachevo State University*

Мигович Владислав Володимирович

*магістр кафедри економіки та фінансів
Мукачівського державного університету*

Мигович Владислав Владимирович

*магистр кафедры экономики и финансов
Мукачевского государственного университета*

Myhovich Vladyslav

*Undergraduate of the
Mukachevo State University*

**РОЛЬ БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ
РОЛЬ БАНКОВСКИХ ИННОВАЦИЙ В СИСТЕМЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ БАНКОВ
THE ROLE OF BANKING INNOVATIONS IN THE SYSTEM OF BANK
COMPETITIVENESS**

Анотація. В статті узагальнено теоретичні засади та визначено роль банківських інновацій в системі забезпечення конкурентоспроможності банків. З'ясовано, що протягом останніх років у банківській сфері спостерігається тенденція, яка свідчить про те, що традиційна бізнес-модель банку, яка базується на регіонально розгалуженій мережі відділень, стає все більш неефективною, адже зростання витрат не підтверджується зростанням результативності. Відмічено, що банки є чуттєвими до процесу економічної нестабільності, проявом наслідків чого стають як втрата ними фінансової стійкості, скорочення та погіршення якості клієнтської бази внаслідок падіння платоспроможності, з одного боку, та втрати довіри - з іншого, що сукупно впливає на фінансові результати та конкурентоспроможність.

Окреслено, що за таких обставин перед банками постає важливе завдання формування стратегії підвищення конкурентоспроможності, що забезпечить не тільки збереження, але і посилення ринкових позицій за рахунок чіткого розуміння структури і динаміки ринку фінансових послуг загалом та його банківського сегменту зокрема.

В дослідженні наголошено, що інновації як сфера діяльності, а отже, і банківські інновації зокрема, активно розвиваються. Досліджено актуальність нових впроваджень та ідей, особливо таких, які вже використовуються закордонними банківськими установами, а у нас ще маловідомі, як можливості забезпечення високого рівня конкурентоспроможності банку.

Відповідно, проведене дослідження виокремлює виняткову роль банківських інвестицій в системі забезпечення конкурентоспроможності банку. Тому важливими є подальші дослідження у цьому напрямі, адже впровадження банківських інновацій дуже динамічний процес. До того ж не всі інноваційні рішення набувають масового характеру, а успішні банківські інноваційні рішення в одних країнах, можуть пройти непоміченими в інших.

Ключові слова: банк, банківські інновації, конкурентоспроможність.

Анотація. *В статье обобщены теоретические основы и определена роль банковских инноваций в системе обеспечения конкурентоспособности банков. Выяснено, что в последние годы в банковской сфере наблюдается тенденция, свидетельствующая о том, что традиционная бизнес-модель банка, основанная на регионально разветвленной сети отделений, становится все более неэффективной, ведь рост расходов не подтверждается ростом результативности.*

Отмечено, что банки являются чувствительными к процессу экономической нестабильности, проявлением последствий чего становятся как потеря ими финансовой устойчивости, сокращение и ухудшение качества клиентской базы вследствие падения платежеспособности, с одной стороны, и потери доверия - с другой, совокупно влияет на финансовые результаты и конкурентоспособность.

Определено, что при таких обстоятельствах перед банками стоит важная задача формирования стратегии повышения конкурентоспособности, которая обеспечит не только сохранение, но и усиление рыночных позиций за счет четкого понимания структуры и динамики рынка финансовых услуг в целом и его банковского сегмента в частности.

В исследовании отмечается, что инновации как сфера деятельности, а следовательно, и банковские инновации в частности, активно развиваются. Исследована актуальность новых внедрений и идей, особенно таких, которые уже используются зарубежными банковскими учреждениями, а у нас еще малоизвестные, как возможности обеспечения высокого уровня конкурентоспособности банка.

Соответственно, проведенное исследование выделяет исключительную роль банковских инвестиций в системе обеспечения конкурентоспособности банка. Поэтому важны дальнейшие исследования в этом направлении, ведь внедрение банковских инноваций очень динамичный процесс. К тому же не все инновационные решения приобретают массовый характер, а успешные банковские инновационные решения в одних странах, могут пройти незамеченными в других.

Ключевые слова: банк, банковские инновации, конкурентоспособность.

Summary. *The article summarizes the theoretical foundations and defines the role of banking innovations in the system of ensuring the competitiveness of banks. It has been found that in recent years there has been a trend in the banking sector, which indicates that the traditional business model of the bank, based on a regionally branched network of branches, is becoming increasingly inefficient, as rising costs are not supported by rising efficiency.*

It is noted that banks are sensitive to the process of economic instability, which manifests itself as a loss of financial stability, reduction and deterioration of customer base due to falling solvency, on the one hand, and loss of confidence - on the other, which collectively affects financial performance and competitiveness .

It is outlined that in such circumstances banks face an important task of forming a strategy to increase competitiveness, which will ensure not only maintaining but also strengthening market positions through a clear understanding of the structure and dynamics of the financial services market in general and its banking segment in particular.

The study emphasizes that innovation as a field of activity, and hence banking innovation in particular, is actively developing. The relevance of new implementations and ideas, especially those already used by foreign banking institutions, and still little known in our country, as opportunities to ensure a high level of bank competitiveness, has been studied.

Accordingly, the study highlights the exceptional role of bank investment in the system of ensuring the competitiveness of the bank. Therefore, further research in this direction is important, because the introduction of banking innovations is a very dynamic process. In addition, not all innovative solutions become widespread, and successful banking innovative solutions in some countries may go unnoticed in others.

Key words: *bank, banking innovations, competitiveness.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років у банківській сфері спостерігається тенденція, яка свідчить про те, що традиційна бізнес-модель банку, яка базується на регіонально розгалуженій мережі відділень, стає все більш неефективною, адже зростання витрат не підтверджується зростанням результативності. Крім того, банки є чуттєвими до процесу економічної нестабільності, проявом наслідків чого стають як втрата ними

фінансової стійкості, скорочення та погіршення якості клієнтської бази внаслідок падіння платоспроможності, з одного боку, та втрати довіри - з іншого, що сукупно впливає на фінансові результати та конкурентоспроможність. За таких обставин перед банками постає важливе завдання формування стратегії підвищення конкурентоспроможності, що забезпечить не тільки збереження, але і посилення ринкових позицій за рахунок чіткого розуміння структури і динаміки ринку фінансових послуг загалом та його банківського сегменту зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематиці банківських інноваційній присвячено чимало наукових праць зарубіжних та українських вчених, що додатково засвідчує актуальність досліджуваного питання. В процесі дослідження окрему увагу приділено працям Махоти А. [1], Єгоричева С. Б. [2], Зайонц А.В. [5], Бондаренко Л.П. [6], Політило М.П. [6] та ін. [3; 4].

Проте інновації як сфера діяльності, а отже, і банківські інновації зокрема, активно розвиваються. Те, що було інноваційним декілька років тому, зараз вже набуло масового характеру. А отже, важливим є "тримати руку на пульсі" нових впроваджень та ідей, особливо таких, які вже використовуються закордонними банківськими установами, а у нас ще маловідомі, як можливості забезпечення високого рівня конкурентоспроможності банку.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних засад та визначення ролі банківських інновацій в системі забезпечення конкурентоспроможності банків.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення теоретичних засад конкурентоспроможності банківських установ дозволило зробити висновок, що різноманітність наукових позицій зумовлена виокремленням окремої особливості (характеристика, результат, стан, ступінь), а їх єдність

полягає у наголошенні на обов'язкової наявності таких властивостей як спроможність і можливість, що мають явну ознаку потенціалу та, на нашу думку, є первинними по відношенню до всіх інших. Саме ця ознака опосередковано вказує на важливість в структурі потенціалу банку інноваційної складової та необхідність здійснення інноваційної діяльності, результатом якої є банківські інновації. Це підтверджує, наприклад, позиція А. Махоти щодо тлумачення поняття «конкурентоспроможність банківської установи»: «наявність у банку високої конкурентної позиції та потенціалу для підтримки існуючих й створення інноваційних конкурентних переваг, що надає змогу забезпечити конкурентний статус на ринку та утримувати його у довгостроковому періоді під впливом дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища» [1].

Враховуючи означене, на нашу думку, дослідження конкурентоспроможності банківських установ доцільно проводити стосовно формування конкурентної позиції на ринку банківських продуктів і послуг, що є результатом конкурентних відносин, конкурентної боротьби та подальшої діяльності в конкурентному середовищі за рахунок реалізації конкурентних переваг, а також конкурентного потенціалу, тобто конкурентоспроможності ресурсів для забезпечення власної діяльності (активи, капітал, фінансовий результат, ефективність, надійність тощо). Між конкурентною позицією та конкурентним потенціалом існує прямий та обернений причино-наслідковий зв'язок, що вказує на необхідність вирішення проблеми забезпечення конкурентоспроможності банків за системним підходом.

Поряд з іншими факторами формування конкурентної позиції на ринку банківських продуктів і послуг важливу роль та значення мають банківські інновації.

На думку С.Б. Єгоричевої та О.І. Лаврушина, банківські інновації – це «результат діяльності банку, спрямований на отримання додаткових

доходів у процесі створення сприятливих умов формування та розміщення ресурсного потенціалу за допомогою прибутку» [2, с. 44; 3]. Зауважимо, що, на нашу думку, інновації: 1) не створюють сприятливі умови, а використовують лібералізацію та слабкі сторони наявних умов фінансового ринку; 2) сприяють отриманню прибутку не тільки клієнтами як кінцевим споживачам, а також безпосередньо банками щодо конкурентного потенціалу; 3) результативність інновацій оцінюється не тільки в економічному, але також в соціальному вимірі. Універсальність цього підходу можна досягнуто за рахунок уточнення суб'єктно-об'єктної сутності шляхом її розширення, підкреслення економічного змісту через синергетичний ефект новизни та якості, який отримують суб'єкти від банківських інновацій.

Розвиток і поширення банківських інновацій є складним і динамічним процесом, який враховує швидкі зміни економічного середовища як глобального, так і національного рівня, спирається на результати інноваційної активності банківських установ. Сьогодні банківські інновації більш пов'язані з процесними, технологічними та організаційно-управлінськими змінами ніж з розробкою банківських продуктів у традиційному розуміння. Причиною цього є поширення роздрібного банкінгу, де продукти і послуги набули масового характеру та зазнали стандартизації при несуттєвій відмінності у вартості та єдності вимог до них з боку споживачів. Все це трансформувало позицію цих ознак як факторів конкурентних переваг до необхідних умов і природного орієнтиру діяльності банків на ринку [5].

Конкурентні переваги – це цінності, які набуває банк і які забезпечують йому зміцнення ринкових позицій, а в контексті банківських інновацій ця цінність стає інноваційною. Забезпечення тієї або іншої конкурентної позиції залежить від конкурентного потенціалу банку через

розвиток окремих його структурних складових і реалізацію ефективної конкурентної стратегії.

З позиції теорії конкуренції банківські інвестиції можна згрупувати та відповідно узагальнити таким чином:

1) Банківські інновації, орієнтовані на зміцнення власної конкурентної позиції банку на ринку. Першою ознакою широкого та незворотного поширення цифрових технологій обслуговування клієнтів стало впровадження такої інновації як інтернет-банкінг. На ринку інтернет-банкінгу зміцнення конкурентної позиції забезпечать собі ті банки, які будуть здатні запропонувати клієнтам найбільш функціональний і зручний сервіс. Поряд з цим, зміцнення власної конкурентної позиції банку здатні забезпечити таку особливість інноваційного додатку, як орієнтація на поведінкові аспекти (досвід клієнтів, мобільний дизайн, інтерактивна графіка, інтуїтивна зрозумілість інтерфейсу) та функціональність (штучний інтелект, усі особисті фінанси з мобільного телефону, аналітика для оптимізації процесів, спрощення процедури ідентифікації тощо) [3].

2) Банківські інновації, орієнтовані на конкурентні позиції інших банків на ринку. Безумовно, банківські інновації так або інакше впливають на зміну конкурентних позицій суб'єктів ринку. Але вони також впливають на формування нових відносин в рамках прикладних екосистем. До таких варто віднести інновацію FiMAX Trade Finance Blockchain Network (OneConnect Financial Technology Co., Ltd, Китай) – цифрової мережевої екосистеми торговельного фінансування на основі закритого блокчейна FiMAX. Завдяки технології блокчейн забезпечується надійність, безпека і конфіденційність обміну даними, можливості і права всіх її учасників, зокрема, для підприємств – обґрунтування потреби і подання заявок на фінансування, для банків - мінімізація фінансових ризиків за рахунок точності оцінки кредитоспроможності, стандартизації та

уніфікації процесів і зменшення вартості банківських продуктів у корпоративному сегменті [3].

3) *Банківські інновації, що забезпечують банку стійку конкурентну позицію.* Значний негативний вплив на стійкість конкурентної позиції, поряд з іншим, чинить слабкість системи ризик менеджменту банку та неефективність роботи кредитних аналітиків. Зокрема, наслідком цього є зростання кредитних ризиків і проблемної кредитної заборгованості. Саме на нівелювання цього явища спрямована інноваційна система управління фінансовими ризиками, що базується на аналізі емоцій за допомогою психології і штучного інтелекту. Конкурентна позиція банку завдяки цій інновації набуває стійкості за рахунок спрощення бізнес-процесу кредитування, прискорення швидкості транзакцій і покращення якості кредитних операцій, зниження потенційних ризиків та зменшення проблемних кредитів, покращення норми прибутку банку [4].

4) *Банківські інновації, що забезпечують банку домінуючу конкурентну позицію.* Інновація NovoPayment - платформа на основі, що підтримує API (відкритий програмний інтерфейс) і відкриті хмарні технології, дозволяє банку розширювати послуги щодо управління грошовими коштами, включаючи закупівлі, нарахування заробітної плати і комісійні виплати тощо, а також динамічно вбудовувати їх в операційні процеси та ланцюги вартості.

5) *Банківські інновації, що забезпечують банку конкурентні переваги за рахунок зниження витрат.* Вирішення проблеми зниження витрат полягає не тільки в зменшенні собівартості банківських продуктів і послуг. Вона також, на нашу думку, стосується, по-перше, оптимізації витрат щодо ефективності внутрішніх бізнес-процесів та ІТ-інфраструктури, особливо після фінансової кризи 2008-2009 р., по-друге, необхідності упровадження комплаєнс-контролю для забезпечення

дотримання нормативних вимог і протидія загрозам і наслідкам поширення кібератак і шахрайських схем в умовах цифровізації.

6) Банківські інновації, що забезпечують банку конкурентні переваги за рахунок створення більшої цінності через диференціацію. До таких можна віднести інновації, які виходять за рамки суто банківської діяльності.

7) Банківські інновації, орієнтовані на розвиток окремих структурних елементів конкурентного потенціалу банку. Прикладом інновації, спрямованої на розвиток кадрової складової конкурентного потенціалу банку, слугує радикальна інновація Ping An AI Interview System (Ping An Group, Китай). Особливість цієї інновації полягає в побудові системи співбесіди на основі технології штучного інтелекту при відборі кандидатів як початкового рівня, так і керівного складу на підставі комплексної оцінки їх компетенцій, а також надання рекомендацій щодо найму персоналу та забезпечення його результативності. Іншим опосередкованим ефектом цієї інновації можна вважати скорочення часу і витрат на початковий скринінг і HR, що також додає банку конкурентних переваг.

8) Банківські інновації в моделях конкурентних стратегій для досягнення максимальної ефективності та результативності управління конкурентним потенціалом банку. Враховуючи, що будь-який банк здійснює свою діяльність відповідно до системи цілей, серед яких сьогодні важливе значення має забезпечення конкурентоспроможності, конкурентна стратегія стала інструментом останньої [6].

Висновки. Отже, попри складну і не завжди прогнозовану економічну ситуацію саме банківські інновації здатні бути тим інструментом, що може забезпечити подальший розвиток українського банківського сектору. А оскільки конкуренція на ринку банківських послуг висока, то вчасне впровадження інноваційних рішень стає важливим

елементом конкурентної боротьби. Відповідно, проведене дослідження виокремлює виняткову роль банківських інвестицій в системі забезпечення конкурентоспроможності банку. Тому важливими є подальші дослідження у цьому напрямі, адже впровадження банківських інновацій дуже динамічний процес. До того ж не всі інноваційні рішення набувають масового характеру, а успішні банківські інноваційні рішення в одних країнах, можуть пройти непоміченими в інших. Отже, важливими є подальші розвідки перспективних банківських інновацій в Україні.

Література

1. Махота А. Принципові підходи до визначення сутності економічної категорії «конкурентоспроможність банку» // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. 2008. Вип 3 (12). С. 95-102.
2. Єгоричева С. Б. Банківські інновації. К.: Центр учбової літератури, 2010. 206 с.
3. Innovative Touchpoints & Connected Experiences. BAI Global Innovation Award Winner, 2018. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2018-winners/caixa-bank>
4. Best Application of Data Analytics, AI or Machine Learning in a Product or Service. BAI Global Innovation Award Winner, 2018. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2018-finalists/best-application-data-analytics-ai-machinelearning/> ping-an
5. Зайонц А.В. Банківські інновації в системі забезпечення конкурентоспроможності банків / А.В. Зайонц // Облік і фінанси. 2020. №87(1). С.100-106. URL: <http://www.afj.org.ua/pdf/729>
6. Бондаренко Л.П., Політило М.П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку / Л.П. Бондаренко,

М.П. Політило // Інвестиції: практика та досвід. 2018. №3. URL:
http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/3.pdf

References

1. Makhota A. Pryncypovi pidkhody do vyznachennja sutnosti ekonomichnoji katehgoriji «konkurentospromozhnistj banku» // Naukovyj visnyk Bukovynsjkoji derzhavnoji finansovoji akademiji. 2008. Vyp 3 (12). S. 95-102.
2. Jekhorycheva S. B. Bankivsjki innovaciji. K.: Centr uchbovoji literatury, 2010. 206 s.
3. Innovative Touchpoints & Connected Experiences. BAI Global Innovation Award Winner, 2018. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2018-winners/caixa-bank>
4. Best Application of Data Analytics, AI or Machine Learning in a Product or Service. BAI Global Innovation Award Winner, 2018. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2018-finalists/best-application-data-analytics-ai-machinelearning/ping-an>
5. Zajonc A.V. Bankivsjki innovaciji v systemi zabezpechennja konkurentospromozhnosti bankiv / A.V. Zajonc // Oblik i finansy. 2020. #87(1). S.100-106. URL: <http://www.afj.org.ua/pdf/729>
6. Bondarenko L.P., Politylo M.P. Bankivsjki innovaciji jak neobkhidnistj efektyvnogho funkcionuvannja bankivsjkogho rynku / L.P. Bondarenko, M.P. Politylo // Investyciji: praktyka ta dosvid. 2018. #3. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/3.pdf